

קָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שְׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ פִּי בִיּוֹצֵחַק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

שְׂרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ פִּי בִיּוֹצֵחַק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)
וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְכו', (בְּרֵאשִׁית כ"א). רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מַה זֶה שֵׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֵד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה. כְּתוּב כְּאֵן שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ט) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אִף כְּאֵן עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ, שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית כ"א) וּתְלִךְ וּתְתַע. מַה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַיִת אַבִּיָה. כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (יִרְמִיָה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד תַּעֲתַעִים: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְכו', רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מַהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמוֹד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה כְּתוּב הַכָּא שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְכְתוּב הַתָּם (שְׁמוֹת ט"ו) שֵׁם שֵׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הַכָּא עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְכְתוּב וּתְלִךְ וּתְתַע מַהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַיִת אַבִּיָה כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד כְּאֵן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (יִרְמִיָה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתַעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְל אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ.

כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִינִיָה דְאַבְרָהָם לֹא שָׁבִיק. לָהּ וְלַבְּרָהּ. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אֲזַלְתְּ מִקְמָה דְשְׂרָה מַה כְּתוּב פִּי שָׁמַע יי אֵל עֲנִיָיָה. וְהַשְׁתָּא דְטַעֲתָא בְּתַר פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת אִף עַל גַּב דְכְתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מַה כְּתוּב פִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר. וְלֹא כְתוּב פִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בֹּא רְאֵה, בְּהַתְחַלָּה פְּשֵׁהֲלָכָה מִלְפָּנֵי שְׂרָה מַה כְּתוּב? פִּי שָׁמַע ה' אֵל עֲנִיָיָה. וְכְאֵן שְׁטַעֲתָה אַחַר פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, אִף עַל גַּב שְׂפָתוֹב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ, מַה כְּתוּב? פִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר, וְלֹא כְתוּב פִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַר עוֹנָשָׂא הוּא לְגַבִּי בִי דִינָא דְלַעֲיִלָא, דְהָא בִי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיִלָא, וְבִי דִינָא דְלַעֲיִלָא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וְלַהֲלָאָה. וְאִף עַל גַּב דְחִיִּיבָא הוּוּ, לָאו בַר עוֹנָשָׂא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, הֲרִי פְרָשׁוּהּ שְׁלֹא כַר עֲנַשׁ הוּא אֲצֵל בַּיִת הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהֲרִי בַיִת דִּין שֶׁל מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלַשׁ עֲשָׂרָה שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבַיִת שֶׁל מַעֲלָה מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאִף עַל גַּב שְׁהִיָּה רָשַׁע, אִינוּ כֵן עֲנַשׁ. וְהֲרִי פְרָשׁוּהּ, וְזֵהוּ שְׂפָתוֹב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מָאן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שָׁנִין, מָאן אַתְר אֲתַעְנַשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְתַתָּא לָאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ אֵילָא בַּחֲטָאוֹי דְּאָבוּי. אַבְל מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲיִילָא מַהוּ, אָמַר לִיה קַדְשָׁא בְּרִין הוּא חָס עֲלֵיהּ דְּלִימוֹת זַכָּאִי (וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב) וְיַהֲיִיב לִיה אֲגַר טַב בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב דִּיתַעְנַשׁ בְּהֵוּא עֲלָמָא וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֹּה, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּטָרֵם הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם יֵצֵא, מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְמִטָּה אֵינוֹ בַר עֲנָשִׁים אֵלָא בַּחֲטָאֵי אָבוּי, אַבְל מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה וְמַעְלָה מַהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלָיו שְׂמִימוֹת זַכָּאִי (וְלֹא יָמוֹת חַיִּיב), וְנוֹתֵן לוֹ שָׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יָמוֹת חַיִּיב שֶׁיֵּעֲנַשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאֵרוּחָהּ.

אָמַר לִיה אִי חַיִּיבָא הוּא וְלֹא מָטוּן יוֹמוֹי (ד) קִיט ע"א) לְעֶשְׂרִין שָׁנִין מַהוּ כִּיּוֹן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא בְּמֵאִי הוּא עוֹנָשִׁיָּה. אָמַר לִיה בְּדָא אֲתַקִּיִּים (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. דְּכַד עוֹנָשָׁא נַחִית לְעֲלָמָא אִיהוּ (דִּינָא) אַעֲרַע בְּלֹא כּוֹנָה לְעִילָא וְתַתָּא בְּהֵוּא מַחְבְּלָא וְיַתַּעְנַשׁ כַּד לֹא אֲשַׁגְחוּ עֲלֵיהּ מְלַעֲיִילָא.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חַיִּיב וְלֹא הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּמָה הוּא עֲנָשׁוֹ? אָמַר לוֹ, בְּזָה מִתְקִיִּים, (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. שְׁפָשְׁעַנְשׁ יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא (הֲדִין) פּוֹגַע בְּלִי כּוֹנָה לְמַעְלָה וְלִמְטָה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וְיֵעֲנַשׁ כְּשֶׁלֹּא מְשַׁגְּחִים עֲלָיו מִלְמַעְלָה.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (מִשְׁלִי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע. א"ת לְאִסְגָּאָה מָאן דְּלֹא מָטוּן יוֹמוֹי לְאֲתַעְנַשָּׁא. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ (אֵת הַרְשָׁע) וְלֹא בִי דִינָא דְלַעֲיִילָא, וּבַחְבְּלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ וְלֹא בִי דִינָא דְלְתַתָּא. בְּגִין כֹּה פְתִיב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

וְעֲרִיּוֹ כְּתוּב (שם ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע. אֶת - לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הַגִּיעוּ יָמָיו לְהַעֲנִשׁ. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ (אֵת הַרְשָׁע), וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁלְמַעְלָה. וּבַחְבְּלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שֶׁלְמַטָּה. לְכֵן כְּתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוֹא'וֹ לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הַס]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וְא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוֹא'וֹ לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הַס]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וְא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה. וּבְפִקְדָה בְּרָזָא וְוֹא"ו שִׁית רַגְעֵי וּפְלַג עֵידָן. וּבְזִמְנָא דְשִׁתִּין שָׁנִין לְעַבְרָא דְדָשָׁא

וּבְפִקְדָה בְּסוּד שֶׁל וְא"ו שֶׁשֶׁה רַגְעִים וְחֲצֵי זְמַן. וּבְזִמְנָן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִיחַ הַדְּלֵת בְּאֶלֶף